

Rolnummers 5967 en 5971 tot 6014
Arrest nr. 145/2015 van 22 oktober 2015

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van de decreten van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in :

- de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarde personen in het Waalse Gewest, ingesteld door de vzw « *fédération des Maisons de Repos privées de Belgique* » en anderen;
- de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen voor de aangelegenheden geregeld krachtens artikel 138 van de Grondwet, ingesteld door de vzw « *Fédération des Centres de Planning et de Consultations* » en anderen;
- de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen, ingesteld door Marie-Paule Dellisse en door vijftientig verenigingen zonder winstoogmerk.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, T. Merckx-Van Goey, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen en rechtspleging

a. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 24 juli 2014 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 28 juli 2014, is beroep tot vernietiging ingesteld van het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarde personen in het Waalse Gewest (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 januari 2014) door de vzw «*fédération des Maisons de Repos privées de Belgique (MR-MRS)*», bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. A. Verriest en Mr. A.-S. Verriest, advocaten bij de balie te Brussel.

b. Bij zeven verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 28 juli 2014 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 30 juli 2014, zijn beroepen tot vernietiging ingesteld van hetzelfde decreet respectievelijk door : de vzw «*Fédération nationale des Associations médico-sociales*», de vzw «*Accueil et Solidarité*», de vzw «*Solival*», de vzw «*La Maison de Mariemont*», de vzw «*La Moisson*», de vzw «*L'Esplanade*» en de vzw «*La Vertefeuille*», bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J. Bourtembourg, advocaat bij de balie te Brussel.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5967, 5977, 5980, 5984, 5995, 5996, 5997 en 5998 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

c. Bij elf verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 28 juli 2014 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 30 juli 2014, zijn beroepen tot vernietiging ingesteld van het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen voor de aangelegenheden geregeld krachtens artikel 138 van de Grondwet (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 januari 2014), respectievelijk door de vzw «*Fédération des Centres de Planning et de Consultations*», de vzw «*Centres de planning et de consultation familiale et conjugale du Brabant wallon*», de vzw «*Clinique psychiatrique des Frères Alexiens*», de vzw «*Fédération nationale des Associations médico-sociales*», de vzw «*Centre de Planning et de Consultation Familiale et Conjugale du Luxembourg*», de vzw «*Le 37 centre de planning et de consultation familiale et conjugale*», de vzw «*Le blé en herbe, centre de planning et de consultation familiale et conjugale*», de vzw «*Axedis*», de vzw «*L'Exception, centre de formation, d'information, d'accompagnement et d'actions sociales des personnes handicapées*», de vzw «*Centre de Planning et de Consultations familiales et conjugales*» («*Inforcouple*») en de vzw «*Solival*», bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J. Bourtembourg, advocaat bij de balie te Brussel.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5971, 5979, 5981, 5983, 6002, 6003, 6004, 6006, 6009, 6010 en 6011 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

d. Bij zesentwintig verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 28 juli 2014 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 30 juli 2014, zijn beroepen tot vernietiging ingesteld van het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 januari 2014) respectievelijk door Marie-Paule Dellisse, de vzw «*Centre de Planning et de Consultations familiales et conjugales*» («*Inforcouple*»), de

vzw « L'Exception, centre de formation, d'information, d'accompagnement et d'actions sociales des personnes handicapées », de vzw « Aide et Soins à Domicile de l'Arrondissement de Verviers », de vzw « Clinique Saint-Pierre », de vzw « Coordination Aide et Soins à Domicile, Hainaut Oriental », de vzw « Aide et Soins à Domicile en Province de Namur », de vzw « Aide et Soins à Domicile en Brabant Wallon », de vzw « Aide et Soins à Domicile Liège-Huy-Waremme-Coordination », de vzw « Le 37 centre de planning et de consultation familiale et conjugale », de vzw « Aide et soins à Domicile (ASD) - Service Aide Familiale (SAF) de Mons-Borinage », de vzw « Aide & Soins à Domicile Hainaut Oriental », de vzw « Coordination pour le Maintien à Domicile du Pays d'Ath », de vzw « Le blé en herbe, centre de planning et de consultation familiale et conjugale », de vzw « Centre de Planning et de Consultation Familiale et Conjugale du Luxembourg », de vzw « Fédération des Centres de Planning et de Consultations », de vzw « Axedis », de vzw « Solival », de vzw « Fédération nationale des Associations médico-sociales », de vzw « Clinique psychiatrique des Frères Alexiens », de vzw « Fédération de l'Aide et des Soins à Domicile », de vzw « Aide Familiale Liège-Huy-Waremme », de vzw « Aide familiale et Seniors de Mouscron-Comines », de vzw « Aide et Soins à Domicile en Province de Luxembourg », de vzw « Aide et Soins à Domicile Service d'Aide familiale Tournai-Ath-Lessines-Enghien » en de vzw « Aide et Soins à Domicile de Mons-Borinage », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J. Bourtembourg, advocaat bij de balie te Brussel.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5972, 5973, 5974, 5975, 5976, 5978, 5982, 5985, 5986, 5987, 5988, 5989, 5990, 5991, 5992, 5993, 5994, 5999, 6000, 6001, 6005, 6007, 6008, 6012, 6013 en 6014 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Bij beschikking van 20 mei 2015 heeft het Hof alle zaken samengevoegd.

De Waalse Regering, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M. Nihoul, advocaat bij de balie te Brussel, heeft memories ingediend en de verzoekende partijen hebben memories van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 20 mei 2015 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en L. Lavrysen te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen zijn, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 10 juni 2015 en de zaken in beraad zullen worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken op 10 juni 2015 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van het middel afgeleid uit de onbevoegdheid van het Waalse Gewest

A.1.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 5967, de vzw «*fédération des Maisons de Repos privées de Belgique (MR-MRS)*» (in het kort : «*Femarbel*»), vordert de vernietiging van het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarde personen in het Waalse Gewest. Zij leidt een eerste middel af uit de schending van de artikelen 128 en 138 de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 5, I, 1°, en II, 5°, en 6, VI, vijfde lid, 5°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, in zoverre het Waalse Gewest de inrichtingen voor bejaarden die zijn opgericht in de vorm van handelsvennootschappen de verplichting wil opleggen om onder de leden van hun beheersorgaan hoogstens twee derde personen van hetzelfde geslacht te tellen, terwijl de samenstelling van de beheersorganen van een vennootschap onder de bevoegdheid valt van de federale wetgever inzake vennootschapsrecht. Hieruit vloeit voort dat het Waalse Gewest zijn toegekende bevoegdheid overschrijdt.

De verzoekende partij merkt op dat de federale wetgever beschikt over een exclusieve bevoegdheid inzake vennootschapsrecht, die met name de samenstelling van de beheersorganen omvat. Artikel 518*bis* van het Wetboek van vennootschappen strekt ertoe een quotum van minstens een derde van de leden van een ander geslacht dan dat van de overige leden in de raad van bestuur van de genoteerde vennootschappen in te voeren.

Het Waalse Gewest weerlegt het feit dat het inbreuk heeft gepleegd op de bevoegdheden van de federale wetgever door aan te voeren dat het wil vermijden een discriminerende situatie in te voeren tussen, enerzijds, de inrichtingen voor bejaarden die zijn opgericht in de vorm van een vzw en, anderzijds, dezelfde inrichtingen wanneer zij zijn opgericht in de vorm van een handelsvennootschap. De verzoekende partij voert aan dat dat optreden niet kan worden verantwoord door de uitoefening van impliciete bevoegdheden, omdat niet is voldaan aan de voorwaarden daarvan, namelijk dat de aangenomen reglementering noodzakelijk moet zijn voor de uitoefening van de bevoegdheden, dat de aangelegenheden zich lenen tot een gedifferentieerde regeling en ten slotte dat de gevolgen van de bestreden bepalingen slechts marginaal zijn. Wat dat laatste punt betreft, is zij van mening dat de gevolgen van de bestreden maatregel bijzonder uitgebreid zijn, omdat, naast het feit dat de naleving van de maatregel een voorwaarde vormt voor het verkrijgen van een werkingsvergunning, die maatregel afbreuk doet aan de vrijheid van vereniging van de vennootschappen in kwestie, zelfs wanneer zij handelen in het kader van activiteiten die losstaan van de inrichtingen voor bejaarden.

A.1.2. De Waalse Regering voert aan dat het Waalse Gewest, met het aannemen van het bestreden decreet, de bevoegdheden heeft uitgeoefend die de Franse Gemeenschap aan het Gewest heeft overgedragen in de persoonsgebonden aangelegenheden, waartoe het beleid inzake zorgverstrekking en het beleid inzake de derde leeftijd behoren. Door die eigen autonomie is het optreden van de Waalse decreetgever verantwoord in de memorie van toelichting van het decreet. Te dezen is de Waalse decreetgever dus niet wetgevend opgetreden op het gebied van het vennootschapsrecht, maar wel op het gebied van de toekenning van een werkingsvergunning voor de inrichtingen voor bejaarden die in het Franse taalgebied zijn gevestigd.

De regels inzake de werking en de samenstelling van de organen van de handelsvennootschappen worden dus niet in het geding gebracht, daar de geldigheid van de door die organen genomen beslissingen niet wordt aangetast door de niet-naleving van de regel van de gemengdheid. Alleen de werkingsvergunning die noodzakelijk is om een inrichting voor bejaarden te exploiteren, kan hun worden geweigerd wegens de niet-naleving van die regel.

Indien het Hof evenwel zou oordelen dat het decreet een aangelegenheid regelt die ressorteert onder de bevoegdheid van de federale wetgever, dan valt die inbreuk, volgens de Waalse Regering, onder de uitoefening van de impliciete bevoegdheden verankerd in artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals het Hof dat heeft geoordeeld in twee vroegere arresten (de arresten nrs. 95/98 en 105/2000).

Het optreden van de decreetgever was noodzakelijk om een verschil in behandeling tussen de vzw's en de handelsvennootschappen te voorkomen. De aangelegenheid leent zich tot een gedifferentieerde regeling aangezien de bepalingen alleen de vennootschappen beogen die een inrichting voor bejaarden in het Franse taalgebied willen exploiteren en aangezien de gevolgen ervan slechts marginaal zouden zijn.

Bovendien en los van de toepassing van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 maakt het bestreden decreet de uitoefening van de federale bevoegdheden inzake vennootschapsrecht niet onmogelijk of overdreven moeilijk.

Ten aanzien van de middelen afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet

A.2.1. Het tweede middel in de zaak nr. 5967 en het derde middel in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere alsook in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 11bis van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 16 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen en met de artikelen 11 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De verzoekende partijen verwijten de decreten een positieve maatregel, zoals een quotum, op te leggen, hetgeen volgens hen veronderstelt dat er een kennelijke ongelijkheid bestaat en dat de rechten van anderen niet nodeeloos worden aangetast door de aangenomen maatregel. Zij zijn van mening dat de ongelijkheid niet klaarblijkelijk is, dat de ontstentenis van overgangs- of afwijkende maatregelen het niet mogelijk maakt het zeer ernstige karakter van de aan de niet-naleving van de in het geding zijnde maatregel verbonden sanctie op te vangen en dat die positieve actie eveneens in strijd is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, aangezien die tot gevolg heeft een verschil in behandeling onder kandidaten voor een post van bestuurder van de inrichtingen in kwestie in te voeren op grond van hun geslacht, waarbij voorrang wordt gegeven aan een man of een vrouw, terwijl de andere kandidaat ofwel even bekwaam, ofwel meer bekwaam blijkt.

A.2.2. De Waalse Regering merkt op dat het ingevoerde mechanisme van gemengdheid ertoe strekt een gelijkheid tussen mannen en vrouwen te bevorderen die in de werkelijkheid niet bestaat.

Vervolgens verklaart zij dat tussen mannen en vrouwen wel degelijk een kennelijke ongelijkheid bestaat in de beheersorganen van de betrokken sector en zij verwijst in dat opzicht naar het actieplatform van Peking van 1995, tot stand gekomen in het kader van de Verenigde Naties, en naar de enquête die is gevoerd door het « Operationeel Directoraat-generaal Plaatselijke Besturen, Sociale Actie en Gezondheid ».

De Waalse Regering voert aan dat de aangenomen maatregelen tijdelijk zijn, aangezien in evaluatiemaatregelen is voorzien. Zij herinnert ook eraan dat de overgangsbepalingen die voorzien in termijnen van drie jaar om zich in overeenstemming te brengen, alsook in begeleidende maatregelen, het evenredige karakter van de maatregel verzekeren.

Wat betreft de ontstentenis van onnodige beperkingen van de rechten van derden, brengt de Waalse Regering, net zoals de afdeling wetgeving van de Raad van State, in herinnering dat de zwaarte van de sanctie, te weten de intrekking of de weigering van de erkenning, wordt gecompenseerd door verschillende andere bepalingen van het decreet. Zo is het nog steeds mogelijk, zowel voor de erkende privé-instellingen als voor de privé-instellingen die kandidaat zijn voor een erkenning, een afwijking te verkrijgen op de regel van het maximum van twee derden van de leden van hetzelfde geslacht binnen het beheersorgaan.

A.2.3. De verzoekende partijen merken op dat het Waalse Gewest niet beschikt over concrete gegevens die aantonen dat een kennelijke ongelijkheid bestaat. De vaststellingen zijn louter algemeen.

De verzoekende partijen voeren voorts nog aan dat het bewijs van een kennelijke ongelijkheid, dat nochtans door het Gewest moet worden geleverd, op geen enkele manier wordt geleverd. De veranderlijke samenstelling van de organen toont daarentegen aan dat er geen enkele ongelijkheid bestaat tussen mannen en vrouwen binnen de beoogde instellingen, en dat de toegankelijkheid tot een functie voor niemand in het gedrang komt.

Wat betreft de voorwaarde van tijdelijkheid van de genomen maatregelen, volstaat een lezing van het bestreden decreet om vast te stellen dat die geheel en al van onbepaalde duur zijn. De loutere tenuitvoerlegging van evaluatiemaatregelen, uitsluitend onder het gezag van een beoordeling door de Regering, biedt geen enkele waarborg. Alleen de in het decreet bedoelde uitzonderingen zijn tijdelijk van aard, wat de omgekeerde logica onderstreept die het Waalse Gewest hanteert zonder dat ooit wordt gewaarborgd dat evaluatiemaatregelen doeltreffend zijn of daadwerkelijk worden aangenomen.

De verzoekende partijen voeren ten slotte aan dat de situatie van de privé-instellingen die een erkenning van bepaalde duur genieten die komt te vervallen tussen 28 januari 2014 en 28 januari 2017, op zijn minst problematisch is. Die instellingen zullen immers ertoe worden gebracht een verlenging van hun erkenning aan te vragen gedurende die aanpassingsperiode. Aangezien de betrokken instellingen krachtens artikel 7, § 3, van het bestreden decreet zich echter moeten conformeren aan de regel van gemengdheid, worden zij dus op dezelfde manier behandeld als een instelling die een eerste erkenningsaanvraag indient. Die instellingen zullen bijgevolg de aanpassingsperiode van drie jaar verliezen. Zij zullen niet de termijn krijgen die redelijk werd geacht om zich aan de regel van gemengdheid te conformeren, wat een nieuwe ontoelaatbare discriminatie zal teweegbrengen.

A.3.1. Het derde middel in de zaak nr. 5967 en het eerste middel in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere alsook in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 27 van de Grondwet, alsook van artikel 11 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de bestreden decreten de inrichtingen en instellingen die zijn opgericht of worden bestuurd door minstens één publiekrechtelijke rechtspersoon uitsluiten van het toepassingsgebied ervan, terwijl dat verschil in behandeling op geen enkele objectieve en redelijke verantwoording berust.

De verzoekende partijen merken op dat het doel van het Waalse Gewest om te streven naar een evenwichtige vertegenwoordiging van de vrouwen en de mannen in de beheersorganen van de inrichtingen en instellingen transversaal is en zich dus ertegen verzet dat het enkel van toepassing is op de privaatrechtelijke inrichtingen en instellingen. Het Waalse Gewest heeft dat verschil in behandeling verantwoord door een opportuiniteitsargument, namelijk de enquête die het heeft uitgevoerd bij de privé-inrichtingen.

De verzoekende partijen voeren aan dat een dergelijke vaststelling, in de veronderstelling dat die aangetoond is, eveneens kon gelden voor de publieke sector.

A.3.2. In zijn memorie voert de Waalse Regering aan dat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet verplichten om verschillende situaties verschillend te behandelen. Te dezen bevinden de twee categorieën van door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen zich niet in een vergelijkbare situatie omdat het gaat, enerzijds, om verenigingen die zijn opgericht of worden bestuurd door minstens één publiekrechtelijke rechtspersoon en, anderzijds, om verenigingen die uitsluitend aan privépersonen toebehoren. Volgens een vaste rechtspraak van het Hof onderscheiden publiekrechtelijke rechtspersonen zich echter van privaatrechtelijke rechtspersonen in zoverre zij alleen opdrachten van openbare dienst hebben en enkel het algemeen belang moeten dienen.

Zij is van mening dat het aangeklaagde verschil in behandeling in elk geval objectief en redelijk verantwoord is en evenredig is met het door de decreetgever nagestreefde doel.

Voorts preciseert zij dat het verschil slechts van voorbijgaande aard is wat de inrichtingen van publieke aard betreft, daar de Waalse decreetgever bij voorrang heeft willen optreden in de privé-inrichtingen. De Waalse Regering verwijst naar verschillende arresten waarin het Hof heeft aanvaard dat hervormingen geleidelijk worden ingevoerd.

A.3.3. De verzoekende partijen antwoorden dat de opdracht van de inrichtingen voor bejaarden dezelfde is, ongeacht overigens de vorm van de inrichting, publiek of privé, welke die opdracht uitvoert. Te dezen dient de niet-vergelijkbaarheid dus niet te worden aangevoerd.

Voor het overige onderstrepen de verzoekende partijen dat de omstandigheid dat een oprichter of bestuurder de hoedanigheid van publiekrechtelijke rechtspersoon heeft, in geen enkel opzicht de private aard van een instelling wijzigt. De verantwoordingen van het Waalse Gewest zijn dus niet pertinent. Bovendien verantwoordt het Gewest in geen enkel opzicht het verschil in behandeling tussen de vzw's en de andere privaatrechtelijke rechtspersonen.

In de veronderstelling dat de omstandigheid dat een bestuurder de hoedanigheid van publiekrechtelijke rechtspersoon heeft de private aard van een instelling wijzigt - *quod non* -, maakt het Waalse Gewest geen melding van enige specificiteit, die eigen is aan de publieke verenigingen, en die zou rechtvaardigen dat de betrokken instelling niet wordt onderworpen aan dezelfde regels als instellingen zoals de verzoekende partijen.

De verzoekende partijen voegen eraan toe dat het bekritiseerde verschil in behandeling ontoelaatbaar is, te meer daar de gevolgen uiterst ernstig zijn voor de privé-inrichtingen die niet voldoen aan de regel van de gemengdheid.

A.4.1. Het vierde middel in de zaak nr. 5967 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het bestreden decreet een verschil in behandeling invoert tussen de inrichtingen voor bejaarden die een werkingsvergunning genieten en de inrichtingen die kandidaat zijn voor de vergunning en hun aanvraag voor een werkingsvergunning hebben ingediend na de inwerkingtreding van het decreet, waarbij de eerste categorie beschikt over een termijn van drie jaar om zich in overeenstemming te brengen met het decreet, hetgeen niet het geval is voor de laatstgenoemde. De verzoekende partij is van mening dat dat verschil op geen enkele objectieve en redelijke verantwoording berust.

A.4.2. De Waalse Regering voert aan dat de twee categorieën van inrichtingen zich in een verschillende situatie bevinden, waarbij die welke reeds een werkingsvergunning genieten niet kunnen worden verrast door de wetswijziging, hetgeen niet het geval is voor die welke een aanvraag voor een vergunning indienen na de inwerkingtreding van het decreet. Zij is van mening dat afbreuk zou zijn gedaan aan hun gewettigde verwachtingen indien die voorkeursbehandeling niet zou worden toegestaan aan de eerste categorie.

A.4.3. De verzoekende partij geeft toe dat het onredelijk zou zijn geweest de vergunning van de eerste categorie van inrichtingen onmiddellijk in te trekken. Daarentegen verplichtte geen enkele dwingende reden van algemeen belang dat de inrichtingen voor bejaarden die kandidaat zijn voor de vergunning, niet dezelfde overgangsregeling kunnen genieten.

A.5.1. Het vijfde middel in de zaak nr. 5967 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 10, 11 en 16 van de richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, met het beginsel van vrije vestiging en met het beginsel van vrij verkeer van diensten.

In hoofdzaak verwijt de verzoekende partij het bestreden decreet eveneens van toepassing te zijn op de inrichtingen voor bejaarden, met inbegrip van de serviceflats zoals beoogd in artikel 334, 2°, c), van het Waals Wetboek van Sociale Actie en Gezondheid en in artikel 2, lid 2, f), van de voormelde richtlijn van 12 december 2006, terwijl het opleggen van dat quotum aan de serviceflats een vergunningssysteem invoert waarvan de criteria, wanneer daaraan niet wordt voldaan, onevenredige gevolgen met zich meebrengen op het vlak van de vrije vestiging en het vrije verkeer van diensten.

Geen enkele dwingende reden van algemeen belang verantwoordt dat de toekenning of het behoud van de werkingsvergunning wordt gekoppeld aan de naleving van de regel van twee derde van de leden van hetzelfde geslacht voor de serviceflats die worden gelijkgesteld met gezondheidsdiensten waarvoor moet worden gewaakt over de « vergemakkelijking van de uitoefening van de vrijheid van vestiging van dienstverrichters en het vrije verkeer van diensten [...], met waarborging van een hoge kwaliteit van de diensten » (artikel 1, lid 1, van de voormelde richtlijn).

A.5.2. Na te hebben vastgesteld dat de serviceflats onder het toepassingsgebied van de voormelde richtlijn vallen, aangezien daar geen enkele gezondheidszorg wordt verstrekt, voert de Waalse Regering aan dat het bestreden decreet verantwoord is om dwingende redenen van algemeen belang, met name de voortzetting van een sociaal beleid dat een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarden mogelijk maakt.

De Waalse Regering voegt eraan toe dat de maatregel van positieve actie niet discriminerend is aangezien die evenredig is met het nagestreefde doel en dus niet op onredelijke wijze afbreuk doet aan het vrije verkeer van diensten en aan de vrijheid van vestiging van de serviceflats.

A.5.3. In haar memorie van antwoord voert de verzoekende partij aan dat een doelstelling van sociaal beleid niet *de facto* wordt gelijkgesteld met een dwingende reden van algemeen belang en dat het voorts vereist is, hetgeen niet het geval is, dat de aangewende middelen niet onevenredig zijn met het nagestreefde doel.

A.6.1. De verzoekende partijen in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere alsook in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere leiden een tweede middel af uit de schending van de artikelen 10, 11 en 27 van de Grondwet, alsook van de artikelen 11 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de bestreden decreten quota opleggen van leden van

hetzelfde geslacht binnen het beheersorgaan van vennootschappen en verenigingen, terwijl het opleggen van dergelijke quota, zonder rekening te houden met het door de vereniging nagestreefde project, noch met de ingevoerde regeling voor de keuze van diegenen die zitting hebben in de beheersorganen, noch met de bekwaamheden en kenmerken van iedere kandidaat voor de beheersorganen, een onverantwoorde en ontoelaatbare inmenging in de vrijheid van vereniging vormt.

A.6.2. De Waalse Regering is van mening dat de vrijheid van vereniging zich niet ertegen verzet dat privé-inrichtingen die samenwerken met publieke inrichtingen, worden onderworpen aan werkings- en controleregels die uitgaan van de overheid. Zij is van mening dat de Waalse decreetgever de oprichting of het bestaan van verenigingen niet beperkt, maar de verenigingen die een bepaalde economische activiteit willen nastreven, onderwerpt aan werkingsvoorwaarden.

De Waalse Regering voegt eraan toe dat de bepalingen van het bestreden decreet de verzoekende verenigingen geenszins verhinderen hun activiteiten voort te zetten mits zij de regel bedoeld in artikel 3 van het decreet in acht nemen, door gebruik te maken van een afwijking of een overgangsmaatregel.

A.6.3. De verzoekende partijen antwoorden dat de Waalse Regering niet aantoonde dat is voldaan aan de strikte voorwaarden waaraan de beperkingen van de vrijheid van vereniging moeten beantwoorden volgens de in het middel aangevoerde bepalingen en de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Niet alleen belet de sanctie van de weigering of intrekking van de vergunning immers de uitoefening van elke activiteit, maar bovendien heeft de bestreden maatregel, wegens de kennelijke onevenredigheid van de voorziene sanctie, tot gevolg mannen en vrouwen zonder meer te beletten zich verder te investeren in de organen van de inrichting waarvan zij deel uitmaken.

Ten slotte heeft de vrijstelling die is toegekend aan de inrichtingen waarvan een van de oprichters of bestuurders een publiekrechtelijk rechtspersoon is, tot gevolg de toetreding van vertegenwoordigers van de overheid tot de bestuursraden aan te moedigen.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1.1. Het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 « tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarde personen in het Waalse Gewest » bepaalt :

« HOOFDSTUK I. — *Algemeen*

Artikel 1. Dit decreet regelt een in artikel 128 van de Grondwet bedoelde aangelegenheid, overeenkomstig artikel 138 ervan.

Art. 2. In de zin van dit decreet wordt verstaan onder :

1° ‘ inrichtingen voor bejaarden ’ : de inrichtingen voor bejaarden bedoeld in artikel 334, 2°, a) tot h) van het decreetgevend deel van het Waalse Wetboek van Sociale Actie en Gezondheid, waarvan het beheersorgaan uit minstens drie natuurlijke of rechtspersonen bestaat, met uitzondering van degene opgericht of beheerd door minstens een publiekrechtelijke rechtspersoon;

2° ‘inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning’: de in 1° bedoelde inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een door het Waalse Gewest toegekende werkingsvergunning;

3° ‘inrichtingen voor bejaarden die kandidaat zijn voor de werkingsvergunning’: de in 1° bedoelde inrichtingen voor bejaarden die bij het Waalse Gewest om de toekenning van een werkingsvergunning verzoeken.

HOOFDSTUK II. — Inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning

Afdeling 1. — Algemeen

Art. 3. § 1. Het beheersorgaan van de inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning, bestaat uit maximum twee derden van leden van hetzelfde geslacht.

Wanneer het overeenkomstig het eerste lid berekende maximum aantal bestuurders van hetzelfde geslacht, geen geheel getal is, wordt het afgerond naar het dichtstbijgehele getal.

§ 2. Om het maximum aantal bestuurders van hetzelfde getal binnen de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning, te bepalen, worden alleen de natuurlijke personen en de privaatrechtelijke rechtspersonen vertegenwoordigd door een mandataris of een derde die als vertegenwoordiger ervan handelt, in aanmerking genomen.

Afdeling 2. — Afwijkingen

Art. 4. § 1. Elke inrichting voor bejaarden die in aanmerking komt voor een werkingsvergunning, kan bij de voogdijminister, een aanvraag tot afwijking van de in artikel 3 bedoelde regel indienen.

De afwijkingsaanvraag wordt bij aangetekend schrijven met bericht van ontvangst of bij op elke wijze waarop een vaststaande datum aan de zending wordt verleend, gericht.

Deze afwijkingsaanvraag schorst elke procedure tot intrekking van de werkingsvergunning wegens miskenning van de in artikel 3 bedoelde regel die strijdig zou zijn met de inrichting voor bejaarden.

§ 2. De voogdijminister kan een afwijking van de in artikel 3 bedoelde regel toekennen indien de inrichting voor bejaarden die in aanmerking komt voor een werkingsvergunning bewijst dat de uitoefening van haar maatschappelijk doel de niet-gemengdheid inhoudt of als doel heeft.

Hij kan een tijdelijke afwijking, die één keer verlengbaar is, van de in artikel 3 bedoelde regel toekennen, indien de inrichting voor bejaarden die in aanmerking komt voor een werkingsvergunning, de onmogelijkheid om zich daaraan aan te passen bewijst op grond van objectieve gegevens en van de bepalingen genomen om de evenwichtige deelname van vrouwen en mannen in haar beheersorgaan te verhogen.

Art. 5. De inrichting voor bejaarden die in aanmerking komt voor een werkingsvergunning, die de in artikel 3 bedoelde regel naleeft en die wegens een plotseling evenement dat haar interne organisatie aantast, zoals het overlijden van een bestuurder, zijn ontslag of zijn afzetting, zich daaraan niet meer kan aanpassen, licht de Regering daarover bij aangetekend schrijven of bij op elke wijze waarop een vaststaande datum aan de zending wordt verleend, in binnen twee maanden na het plaatshebben van het evenement.

De in het eerste lid bedoelde erkende privé-inrichting beschikt vanaf het plaatshebben van het evenement over een termijn van 12 maanden om zich aan artikel 3 aan te passen. Zo niet is artikel 6 van toepassing.

Afdeling 3. — Sanctie

Art. 6. De werkingsvergunning van een inrichting voor bejaarden wordt ingetrokken indien :

1° ze de in artikel 3 bedoelde regel niet naleeft;

2° ze de in de artikelen 4, 5 of 9 bedoelde afwijking niet geniet.

De werkingsvergunning wordt ingetrokken overeenkomstig artikel 369 van het decreetgevend deel van het Waalse Wetboek van Sociale Actie en Gezondheid en van de in uitvoering ervan genomen bepalingen.

Afdeling 4. — Overgangsbepaling

Art. 7. § 1. De inrichtingen voor bejaarden die op de inwerkingtreding van dit decreet in aanmerking komen voor een werkingsvergunning alsmede de inrichtingen bedoeld in artikel 10, tweede lid, beschikken over een termijn van drie jaar vanaf de inwerkingtreding van dit decreet om zich aan de regel bedoeld in artikel 3 aan te passen.

§ 2. Indien ze zich niet aan de regel bedoeld in artikel 3 binnen de in § 1 bedoelde termijn hebben aangepast :

1° zien de inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een definitieve werkingsvergunning die voor een onbepaalde termijn toegekend is, van ambtswege hun werkingsvergunning beperkt tot een bepaalde duur van drie jaar, die begint te lopen vanaf het verstrijken van de in § 1 bedoelde termijn;

2° zien de inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een voorlopige werkingsvergunning waarvan de vervaldatum van de verlenging bedoeld in artikel 358, § 1, tweede lid, van het decreetgevend deel van het Waalse Wetboek van Sociale Actie en Gezondheid volgt op de vervaldatum van een termijn van drie jaar die begint te lopen vanaf de vervaldatum van de in § 1 bedoelde termijn, van ambtswege hun werkingsvergunning beperkt tot een bepaalde duur van drie jaar, die begint te lopen vanaf het verstrijken van de in § 1 bedoelde termijn;

3° zien de inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een voorlopige werkingsvergunning waarvan de vervaldatum voorafgaat aan de vervaldatum van een termijn van drie jaar die begint te lopen vanaf de vervaldatum van de in § 1 bedoelde termijn van ambtswege hun werkingsvergunning eindigen na afloop van haar bepaalde duur.

De in het eerste lid bedoelde inrichtingen voor bejaarden, kunnen aan het bestuur erom verzoeken om begeleidingsmaatregelen te genieten tijdens de periode waarin ze blijven in aanmerking [...] komen voor een werkingsvergunning om te voldoen aan de in artikel 3 bedoelde regel.

§ 3. Indien de inrichtingen voor bejaarden bedoeld in § 2, eerste lid, 1°, zich aan de in artikel 3 bedoelde regel aanpassen vóór het verstrijken van hun werkingsvergunning waarvan de duur van ambtswege beperkt is, lichten ze de Regering daarover in, die hun een nieuwe werkingsvergunning voor onbepaalde duur toekent.

Indien de inrichtingen voor bejaarden bedoeld in § 2, eerste lid, 2° zich aan de in artikel 3 bedoelde regel aanpassen vóór het verstrijken van hun voorlopige werkingsvergunning waarvan de duur van ambtswege beperkt is, lichten ze de Regering daarover in, die hun werkingsvergunning tot hun [lees : haar] oorspronkelijke vervaldatum verlengt.

HOOFDSTUK III. — *Inrichtingen voor bejaarden die kandidaat zijn voor de erkenning*

Afdeling 1. — Algemeen

Art. 8. § 1. Om in aanmerking te komen voor een werkingsvergunning van het Waalse Gewest worden de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarden door een beheersorgaan bestaande uit maximum twee derden van leden van hetzelfde geslacht beheerd.

Het maximum aantal bestuurders van hetzelfde geslacht wordt overeenkomstig de modaliteiten bepaald in artikel 3 berekend.

§ 2. Op grond van dit artikel kan de Regering weigeren om een werkingsvergunning toe te kennen aan een inrichting voor bejaarden slechts na laatstgenoemde te hebben gehoord.

Afdeling 2. — Afwijking

Art. 9. § 1. Elke inrichting voor bejaarden die kandidaat is voor een werkingsvergunning, kan een afwijking van de in artikel 8 bedoelde voorwaarde betreffende de toekenning van een werkingsvergunning aan de voogdijminister vragen.

De afwijkingaanvraag wordt bij aangetekend schrijven met bericht van ontvangst of bij op elke wijze waarop een vaststaande datum aan de zending wordt verleend, gericht.

§ 2. De voogdijminister kan een afwijking van de in artikel 8 bedoelde voorwaarde betreffende de toekenning van een werkingsvergunning toekennen indien de inrichting voor bejaarden die kandidaat is voor een werkingsvergunning, bewijst dat de uitoefening van haar maatschappelijk doel de niet-gemengdheid inhoudt of als doel heeft.

Hij kan een tijdelijke afwijking van de in artikel 8 bedoelde voorwaarde betreffende de toekenning van een werkingsvergunning toekennen indien de inrichting voor bejaarden die kandidaat is voor de werkingsvergunning de onmogelijkheid om zich daaraan aan te passen bewijst op grond van objectieve gegevens en van de bepalingen genomen om de evenwichtige deelname van vrouwen en mannen in haar beheersorgaan te verhogen.

§ 3. De inrichting die kandidaat is voor een werkingsvergunning en die een tijdelijke afwijking geniet, kan aan het bestuur erom verzoeken om tijdens de afwijkingsperiode begeleidingsmaatregelen te genieten om te voldoen aan de in artikel 2 bedoelde regel.

Afdeling 3. — Overgangsbepaling

Art. 10. De in artikel 8 bedoelde voorwaarde van de toekenning van een werkingsvergunning is niet van toepassing op de inrichtingen voor bejaarden die een werkingsvergunningsaanvraag vóór de inwerkingtreding van dit decreet hebben ingediend.

De in het eerste lid bedoelde inrichtingen voor bejaarden die een werkingsvergunning van het Waalse Gewest verkrijgen, worden beschouwd als inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning in de zin van artikel 2, 2°.

De bepalingen van hoofdstuk II zijn erop van toepassing.

HOOFDSTUK IV. — *Evaluatiemaatregelen*

Art. 11. Om de twee jaar maakt het bestuur volgens de door de Regering bepaalde modaliteiten een niet-nominatieve lijst bekend die de volgende elementen vermeldt :

1° het aantal inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning en die de in artikel 3 bedoelde eis naleven;

2° het aantal inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning en die de in artikel 4 bedoelde afwijking genieten;

3° het aantal inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning en die de in artikel 5 bedoelde afwijking genieten;

4° het aantal inrichtingen voor bejaarden waarvan de werkingsvergunning op grond van artikel 6 ingetrokken is;

5° het aantal inrichtingen voor bejaarden die in aanmerking komen voor een werkingsvergunning en die de in artikel 7 bedoelde voorlopige bepaling genieten;

6° het aantal inrichtingen voor bejaarden die kandidaat zijn voor de werkingsvergunning, waarvan de werkingsvergunning op grond van artikel 8, § 2, is ingetrokken.

7° het aantal inrichtingen voor bejaarden die de in artikel 9 bedoelde afwijking genieten.

De Regering evalueert de effecten van de in artikel 3 bedoelde regel en de noodzaak van haar handhaving op grond van de in het eerste lid bedoelde lijst.

HOOFDSTUK V. — *Slot- en opheffingsbepalingen*

Art. 12. Dit decreet treedt in werking de dag waarop het in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

Art. 13. De wettelijke, reglementaire of statutaire bepalingen die van vóór de inwerkingtreding van dit decreet dateren, die in het Waalse Gewest de procedures voor de toekenning van een werkingsvergunning aan de inrichtingen voor bejaarden regelen, en die de in de hoofdstukken 2 en 3 bedoelde regels niet naleven, worden opgeheven.

De Regering bepaalt de lijst van de in het eerste lid bedoelde bepalingen.

Art. 14. De Regering is belast met de uitvoering van dit decreet ».

B.1.2. Het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 « tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen voor de aangelegenheden geregeld krachtens artikel 138 van de Grondwet » en het decreet van 9 januari 2014 « tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen » hebben een soortgelijke strekking.

B.2. In de memorie van toelichting van het eerste bestreden decreet wordt aangegeven dat het decreet tot doel heeft « te streven naar een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarde personen in het Waalse Gewest » en dat « verschillende redenen ontegenzeggelijk ertoe aanzetten ter zake wetgevend op te treden » (*Parl. St.*, Waals Parlement, 2013-2014, nr. 903-1, p. 2).

In de eerste plaats wordt verwezen naar de « algemeenheid van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie » dat door de artikelen 10 en 11 van de Grondwet is gewaarborgd, alsook naar artikel 192 van het actieplatform van Peking van 1995 dat de inwerkingstelling van « positieve acties » voorschrijft. Een tweede reden verwijst naar de noodzaak om « zowel ten aanzien van vrouwen als ten aanzien van mannen een beschermingsmaatregel » in te voeren. Als derde reden wordt de nadruk gelegd op « de maatregelen die zijn genomen om een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de politieke besluitvorming te verzekeren » en wordt besloten dat « het bijgevolg onontbeerlijk is om regels aan te nemen die ertoe strekken zo niet de pariteit, dan toch minstens een gemengdheid tussen mannen en vrouwen in de besluitvorming in andere

domeinen, en met name in de privésector, te waarborgen ». Als vierde reden wordt aangevoerd « dat een gepast antwoord wordt geboden op de samenstelling van de maatschappij » omdat « het uitsluiten van de helft van de bevolking van de besluitvorming van die instellingen, ongeacht of het mannen of vrouwen betreft, niet alleen een democratisch tekort met zich meebrengt maar ook geen rekening houdt met de bekwaamheden van het ondervertegenwoordigde geslacht » (*ibid.*).

Volgens de vijfde reden gaat het eveneens erom een evenwichtige aanwezigheid van beide geslachten te bevorderen, in navolging van hetgeen de federale wetgever heeft gedaan door de aanwezigheid van minstens een derde leden van verschillend geslacht in de beslissingsorganen van de autonome overheidsbedrijven en in de beursgenoteerde vennootschappen op te leggen.

Ten slotte wordt als zesde reden aangegeven :

« [...] een ontwerp van decreet dat ertoe strekt te streven naar een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de beheersorganen van de door het Waalse Gewest erkende private instellingen wordt momenteel besproken. Dat ontwerp heeft betrekking op de verenigingen zonder winstoogmerk in zoverre zij door het Waalse Gewest zijn erkend of in zoverre zij een erkenning aanvragen. Door enkel die verenigingen te beogen, is een sector, namelijk die van de inrichtingen voor bejaarde personen, echter vatbaar voor discriminatie. In het private deel van die sector worden bepaalde inrichtingen immers opgericht in de vorm van verenigingen zonder winstoogmerk, terwijl andere in de vorm van handelsvennootschappen worden opgericht. Door alleen een ontwerp van decreet te behouden dat enkel betrekking zou hebben op de verenigingen zonder winstoogmerk, zouden bepaalde inrichtingen voor bejaarde personen, namelijk die welke in de vorm van verenigingen zonder winstoogmerk zijn opgericht, de regel van evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in acht moeten nemen, zo niet zou hun werkingsvergunning worden ingetrokken. De andere inrichtingen, namelijk die welke in de vorm van handelsvennootschappen zijn opgericht, zouden dan weer niet aan een dergelijke regel van vertegenwoordiging en aan een dergelijke sanctie worden onderworpen. Door een dergelijke situatie in stand te houden, zou daaruit een verschil in behandeling tussen die inrichtingen voortvloeien, verschil in behandeling dat moeilijk te verantwoorden en weinig rationeel zou zijn. De strijdigheid van een dergelijke situatie met het in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet bedoelde beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie zou in dat geval duidelijk zijn. Daarom dient het Waalse Gewest tegelijkertijd wetgevend op te treden in de sector van de inrichtingen voor bejaarde personen en daarin een voor al die inrichtingen eenvormig systeem in te voeren dat analoog is aan het systeem dat zal worden ingevoerd voor alle verenigingen zonder winstoogmerk die over een werkingsvergunning van het Waalse Gewest beschikken » (*ibid.*, pp. 2-3).

Wat de keuze van de tweederderegels betreft, wordt in de memorie van toelichting aangegeven :

« De keuze van een regel van vertegenwoordiging die op basis van 2/3 is vastgesteld, wordt verantwoord ten aanzien van hetgeen in termen van genderdiversiteit is gedaan in het kader van het decreet van het Waalse Gewest van 12 februari 2004 betreffende de overheidsbestuurder (artikel 18*bis*) en in het kader van de wet ter bevordering van de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van economische overheidsbedrijven en van vennootschappen die een publiek beroep op het spaarwezen hebben gedaan, alsook van een wet tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven en tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen » (*ibid.*, p. 4).

In de memorie van toelichting wordt ten slotte beklemtoond dat het mechanisme van gemengdheid geen « absoluut mechanisme » is, aangezien om afwijkingen van de regel van het quotum kan worden verzocht vanaf de inwerkingtreding van het decreet (*ibid.*).

In de memorie van toelichting van de twee andere bestreden decreten kunnen vergelijkbare uiteenzettingen worden gevonden.

Ten aanzien van de bevoegdheidsverdelende regels

B.3. De verzoekende partij in de zaak nr. 5967 voert aan dat de decreetgever, in zoverre hij aan de inrichtingen voor bejaarde personen die in de vorm van handelsvennootschappen zijn opgericht, de verplichting oplegt om onder de leden van hun beheersorgaan hoogstens twee derde personen van hetzelfde geslacht te tellen, inbreuk zou maken op de bevoegdheid die bij artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 5°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, voorbehouden is aan de federale wetgever in de aangelegenheid van het handelsrecht en van het vennootschapsrecht.

B.4. Naar luid van de voormelde artikelen 3, § 1, en 8, § 1, van het decreet van 9 januari 2014 dienen de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarde personen, om in aanmerking te komen voor een werkingsvergunning, uit hoogstens twee derde personen van hetzelfde geslacht te bestaan.

B.5.1. Met toepassing van de artikelen 128 en 138 van de Grondwet hebben het Parlement van de Franse Gemeenschap en het Parlement van het Waalse Gewest in onderlinge overeenstemming beslist om aan het Waalse Gewest de uitoefening toe te kennen van de bevoegdheid die aan de Franse Gemeenschap in het Franse taalgebied is verleend bij artikel 5, § 1, I, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, wat het gezondheidsbeleid betreft, namelijk het beleid betreffende de zorgverstrekkingen in en buiten de verplegingsinrichtingen, alsook bij artikel 5, § 1, II, 5°, wat de bijstand aan personen betreft, namelijk het bejaardenbeleid.

B.5.2. Krachtens artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 5°, van dezelfde bijzondere wet is de federale wetgever bevoegd voor het handelsrecht en het vennootschapsrecht.

B.6.1. De Grondwetgever en de bijzondere wetgever hebben, voor zover zij niet anders hebben bepaald, aan de gemeenschappen en aan de gewesten de bevoegdheid toegekend om de regels uit te vaardigen die eigen zijn aan de aan hen toegekende aangelegenheden waarbij zij in voorkomend geval gebruik maken van de bevoegdheid die artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 aan hen verleent.

De bevoegdheid die artikel 5, § 1, I, 1°, en II, 5°, van de voormelde bijzondere wet, rekening houdend met hetgeen in B.5.1 is uiteengezet, toekent aan het Waalse Gewest inzake de zorgverstrekking en het bejaardenbeleid, impliceert dat het alle specifieke maatregelen vermag te nemen die het Gewest in staat stellen die bevoegdheden in het Franse taalgebied uit te oefenen.

B.6.2. In de memorie van toelichting van het ontwerp dat het eerste bestreden decreet is geworden, wordt uitgelegd :

« Het Waalse Gewest raakt indirect en gedeeltelijk aan de bevoegdheid van de federale overheid inzake handelsvennootschappen en inzake de in het Wetboek van vennootschappen bepaalde regels betreffende de samenstelling. Niettemin verantwoordt het Waalse Gewest, om de in punt 1, 6), uiteengezette redenen, zijn zowel materiële als territoriale bevoegdheid om het onderhavige ontwerpdecreet aan te nemen » (*ibid.*, p. 3).

Te dezen was het Waalse Gewest van oordeel dat aangezien alleen de vzw's worden beoogd die een vergunning zouden aanvragen om een inrichting voor bejaarden te

exploiteren, met uitsluiting van de handelsvennootschappen die dezelfde activiteiten in het Waalse Gewest uitoefenen, daaruit een verschil in behandeling onder de inrichtingen zou voortvloeien dat moeilijk te verantwoorden en weinig rationeel zou zijn.

« Daarom dient het Waalse Gewest tegelijkertijd wetgevend op te treden in de sector van de inrichtingen voor bejaarde personen en daarin een voor al die inrichtingen eenvormig systeem in te voeren dat analoog is aan het systeem dat zal worden ingevoerd voor alle verenigingen zonder winstoogmerk die over een werkingsvergunning van het Waalse Gewest beschikken » (*ibid.*, p. 3).

De regeling die het Waalse Gewest aldus heeft aangenomen, belet geenszins de uitoefening van de bevoegdheid van de federale overheid inzake handelsrecht en vennootschapsrecht. Door een samenstelling van hoogstens twee derde personen van hetzelfde geslacht op te leggen aan de organen van de handelsvennootschappen die een werkingsvergunning voor inrichtingen voor bejaarden in het Franse taalgebied wensen te verkrijgen, ligt het eerste bestreden decreet overigens in de lijn van artikel 518*bis* van het Wetboek van vennootschappen, dat vereist dat minstens een derde van de leden van de raad van bestuur van de beursgenoteerde handelsvennootschappen van een ander geslacht is dan de overige leden.

B.6.3. Door de erkenning van alle in het Franse taalgebied gevestigde inrichtingen voor bejaarden, met inbegrip van die welke zijn opgericht in de vorm van handelsvennootschappen, te doen afhangen van de naleving van een regel inzake de samenstelling van de beheersorganen, brengt het Waalse Gewest de regels die in het Wetboek van vennootschappen zijn bepaald met betrekking tot de organen van de handelsvennootschappen niet in het geding. De in het decreet vervatte verplichting betreft immers alleen het verkrijgen of behouden van de werkingsvergunning van de in het Franse taalgebied gevestigde inrichtingen voor bejaarden. De bestreden regeling wijzigt niet de regels betreffende de geldigheid van de beslissingen van de organen van de handelsvennootschappen die de bij het decreet bepaalde regel inzake gemengdheid niet zouden naleven.

B.7. Het middel is niet gegrond.

Ten aanzien van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie

B.8. De verzoekende partijen (tweede middel in de zaak nr. 5967 en derde middel in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, alsook in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere en in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere) verwijten de bestreden decreten in hoofdzaak een positieve maatregel op te leggen, te dezen een quotum van hoogstens twee derde personen van hetzelfde geslacht, terwijl geen enkele kennelijke ongelijkheid zou zijn vastgesteld in de beheersorganen van de in de decreten beoogde inrichtingen en instellingen, waarbij de sanctie die overigens bij de bestreden decreten is vastgesteld, volgens hen onevenredig is.

B.9. Het stelsel van de gemengdheid dat bij de bestreden decreten is ingevoerd, moet, zoals in B.2 is opgemerkt, de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bevorderen in de beheersorganen van de in de decreten beoogde inrichtingen en instellingen. Die vertegenwoordiging strekt met name ertoe dat de kwaliteiten op het gebied van leiding geven en managen, van mannen en vrouwen die handelingen inzake « *good corporate governance* » stellen, ten goede komen aan elke inrichting.

B.10.1. Een maatregel van positieve actie kan slechts worden genomen wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan :

- (1) er moet een kennelijke ongelijkheid zijn;
- (2) het verdwijnen van die ongelijkheid moet als een te bevorderen doelstelling worden aangewezen;
- (3) de maatregel van positieve actie moet van tijdelijke aard zijn en van dien aard dat hij verdwijnt zodra de beoogde doelstelling is bereikt;
- (4) de maatregel van positieve actie mag de rechten van anderen niet onnodig beperken (vergelijk met artikel 10, § 2, van de Antiracismewet, artikel 10, § 2, van de Algemene Antidiscriminatiewet en artikel 16, § 2, van de Genderwet).

Bij de toetsing aan deze criteria dient rekening ermee te worden gehouden dat het te dezen om bestuursmandaten gaat en niet om de toegang tot tewerkstelling in de openbare of private sector.

B.10.2. De bestreden decreten beogen een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de beheersorganen van de in de decreten beoogde inrichtingen en instellingen die beschikken over een werkingsvergunning of een erkenning of er een wens te verkrijgen. Tijdens de parlementaire voorbereiding is aangevoerd dat een kennelijke ongelijkheid bestond, waarbij werd verwezen naar artikel 188 van het actieplatform van Peking van 1995, naar verschillende studies en naar een enquête van het Operationeel Directoraat-generaal Plaatselijke Besturen, Sociale Actie en Gezondheid, dat, niet minder dan 930 door het Waalse Gewest erkende verenigingen zonder winstoogmerk (58 inrichtingen voor bejaarden) had ondervraagd over de samenstelling van hun raad van bestuur, waaruit blijkt dat daarvan slechts 396 (20 instellingen voor bejaarden) een raad van bestuur hebben die is samengesteld overeenkomstig de tweederdereg (*Parl. St.*, Waals Parlement, 2013-2014, nr. 904-1, p. 3).

De maatregelen kunnen als tijdelijk worden beschouwd omdat artikel 11 van het eerste bestreden decreet en artikel 10 van de twee andere bestreden decreten een systeem invoeren waarbij de respectieve gevolgen van die maatregelen op gezette tijden worden geëvalueerd.

De artikelen 7 en 10 van het eerste decreet en de artikelen 6 en 9 van de twee andere bestreden decreten voorzien in overgangsmaatregelen die het de beoogde inrichtingen en instellingen die over een werkingsvergunning of een erkenning beschikken en de inrichtingen en instellingen die een vergunning of erkenning hebben aangevraagd vóór de respectieve inwerkingtreding ervan, mogelijk maken zich in orde te stellen gedurende een periode van drie jaar. De artikelen 4 en 9 van het eerste bestreden decreet en de artikelen 3 en 4 van de twee andere bestreden decreten stellen overigens de inrichtingen en instellingen die houder zijn van een werkingsvergunning of van een erkenning of die kandidaat zijn voor een erkenning in staat een afwijking aan te vragen op grond van het gegeven dat « de uitoefening van [hun] maatschappelijk doel de niet-gemengdheid inhoudt of [tot gevolg] heeft », alsook een tijdelijke afwijking wanneer de inrichting of instelling « de onmogelijkheid om zich [...] aan te passen [aan de in artikel 3 vastgestelde regel] bewijst op grond van objectieve gegevens

en van de bepalingen genomen om de evenwichtige deelname van vrouwen en mannen in haar beheersorgaan te verhogen ».

De bij de decreten bepaalde sancties, namelijk de intrekking van de werkingsvergunning of van de erkenning van de inrichting of instelling of de weigering om een erkenning toe te kennen aan de inrichtingen of instellingen die kandidaat zijn om die te verkrijgen, zijn in de parlementaire voorbereiding als volgt verantwoord :

« Aldus berust de relevantie om wetgevend op te treden ten aanzien van die inrichtingen, met name op de vergunning waarover zij beschikken. Het blijkt dus verantwoord om het behoud van die vergunning te doen afhangen van de naleving van de regel van de gemengdheid. Die maatregel is aldus in overeenstemming met het doel dat wordt nagestreefd door de invoering van een diversiteit van de geslachten in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarden die beschikken over een werkingsvergunning van het Waalse Gewest. [...]

De keuze voor die sanctie is eveneens verantwoord [...]. Omwille van de samenhang en de eenvormigheid wil het Waalse Gewest immers dezelfde sanctie invoeren voor de inrichtingen voor bejaarden die het mechanisme van de gemengdheid dat door het onderhavige ontwerpdecreet is ingevoerd, niet zouden naleven. Wanneer die eenvormigheid op het vlak van de sanctie niet zou worden ingevoerd, dan zou daaruit een verschil in behandeling voortvloeien tussen de inrichtingen voor bejaarden die zijn opgericht in de vorm van verenigingen zonder winstoogmerk en die in die hypothese niet zouden moeten vrezen voor hun werkingsvergunning, en alle andere verenigingen zonder winstoogmerk, ongeacht de beoogde sector, die zouden worden blootgesteld aan de sanctie van de intrekking van de erkenning. Om te voorkomen dat een dergelijke hypothese kan worden beschouwd als strijdig met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie bedoeld in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, wil het Gewest die twee situaties op vergelijkbare wijze behandelen.

Andere sancties zoals de nietigheid van de beslissingen van de beheersorganen die onregelmatig zijn samengesteld, of nog, de nietigheid van de benoemingen van de leden van de beheersorganen die het mechanisme van de gemengdheid niet naleven, moeten overigens kennelijk achterwege worden gelaten in het licht van de draagwijdte van het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State in het kader van het onderzoek van het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven en tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen, teneinde de aanwezigheid van vrouwen in de beslissingsinstanties van de autonome overheidsbedrijven en de beursgenoteerde vennootschappen te waarborgen » (*Parl. St.*, Waals Parlement, 2013-2014, nr. 903-1, p. 4).

Gelet op het doel van de decreten en de ingevoerde overgangs- en afwijkingsmaatregelen, moet men ervan uitgaan dat de bij de bestreden decreten bepaalde sancties niet op onevenredige wijze afbreuk doen aan de rechten van de beoogde inrichtingen en instellingen die daarvan het voorwerp zouden uitmaken, en zij geen onnodige beperkingen van de rechten

van anderen inhouden. De regeling waarborgt zowel voor vrouwen als voor mannen een redelijke vertegenwoordiging in de betrokken beheersorganen.

B.11. De middelen zijn niet gegrond.

B.12. Het derde middel in de zaak nr. 5967 en het eerste middel in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, alsook in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere en in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere verwijten de bestreden decreten dat zij de inrichtingen en instellingen die zijn opgericht of worden bestuurd door minstens één publiekrechtelijke rechtspersoon uitsluiten van het toepassingsgebied ervan, terwijl dat verschil in behandeling op geen enkele objectieve en redelijke verantwoording zou steunen.

B.13. De parlementaire voorbereiding vermeldt :

« [...] de keuze om bij voorrang wetgevend op te treden in het kader van de privésector in plaats van in de openbare sector is een opportuniteitskeuze, met name in het licht van de vaststellingen ter zake die getuigen van een kennelijk gebrek aan evenwicht tussen mannen en vrouwen in de beslissingsorganen van de privésector. Het Operationeel Directoraat-generaal Plaatselijke Besturen, Sociale Actie en Gezondheid heeft aldus 58 inrichtingen voor bejaarden die beschikken over een werkingsvergunning, ondervraagd over de samenstelling van hun beheersorgaan. Er is gebleken dat 38 van die inrichtingen beschikken over een beheersorgaan waarvan de samenstelling niet in overeenstemming is met de regel van de gemengdheid. Meer bepaald hebben 33 inrichtingen een beheersorgaan dat is samengesteld uit een te groot aantal mannen en 5 hebben een beheersorgaan dat is samengesteld uit een te groot aantal vrouwen.

Het feit dat wetgevend wordt opgetreden ten aanzien van de privésector van de inrichtingen voor bejaarden die beschikken over een werkingsvergunning geeft aldus niet de wil van het Waalse Gewest weer om een onverantwoord verschil in behandeling in te voeren tussen de openbare sector en de privésector. Het getuigt gewoon van zijn wil om bij voorrang op te treden ten aanzien van de privé-inrichtingen voor bejaarden die beschikken over een werkingsvergunning. De wil van het Waalse Gewest bestaat op termijn overigens erin een specifieke regeling in te voeren die ertoe strekt een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de openbare verenigingssector te bevorderen, die meer zal toelaten rekening te houden met de specifieke kenmerken van die sector. Dat gegeven zou bijgevolg niet in strijd kunnen zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door het loutere feit dat eenzelfde erkenning zowel in de openbare sector als in de privésector zou kunnen worden verleend. Die opportuniteitskeuze wordt overigens versterkt door de werkelijke noodzaak om in die sector op te treden en blijft coherent naar het voorbeeld van het ontwerpdecreet van het Waalse Gewest dat bij voorrang een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen beoogt in de beheersorganen van enkel de privé-inrichtingen die beschikken over een werkingsvergunning verleend door het Waalse Gewest » (*Parl. St.*, Waals Parlement, 2013-2014, nr. 903-1, p. 3).

B.14. Zelfs indien de twee categorieën van inrichtingen en instellingen die in de middelen worden beoogd, zich in vergelijkbare situaties bevinden, dan nog berust het aangevoerde verschil in behandeling op een objectief en verantwoord criterium, namelijk het al dan niet publieke karakter van de beheersorganen van de beoogde inrichtingen en instellingen.

In de openbare sector bestaan reeds regels die op verschillende niveaus quota opleggen waarmee rekening moet worden gehouden. De parlementaire voorbereiding vermeldt in dat verband :

« In de openbare sector bestaan reeds regels, bepalingen die op verschillende niveaus quota opleggen, met name in de OCMW's via de organieke wet, in de provincies, in de instellingen van openbaar nut. Het decreet van 15 mei 2003 bevorderde de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in de adviesorganen. Het decreet van 2007 wijzigt dat van 12 februari 2004 betreffende de overheidsbestuurder teneinde de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen te bevorderen.

Die koers is vastgelegd door de Regering sinds het eerste ontwerp van de tekst, namelijk de oriëntatienota die door de Regering in maart 2011 is goedgekeurd.

Het is een eerste stap, maar zoals de Raad van State zegt, zal het steeds mogelijk zijn om verder te gaan, om later wetgevend te blijven optreden. Die beslissing ressorteert onder het zorgvuldigheidsbeginsel en dat is de reden waarom in de teksten is vermeld dat, wanneer een publiekrechtelijk rechtspersoon de vzw heeft opgericht of lid is van de raad van bestuur ervan, de instelling is uitgesloten van het toepassingsgebied » (*Parl. St.*, Waals Parlement, 2013-2014, nr. 903-2, p. 6).

Uit de voormelde parlementaire voorbereiding blijkt eveneens dat de wil van de decreetgever erin bestaat bij voorrang op te treden voor de inrichtingen en instellingen van de privésector, maar dat de reglementering geleidelijk zal moeten worden uitgebreid tot de inrichtingen en instellingen van de openbare sector. Er wordt gepreciseerd dat die geleidelijke invoering het mogelijk zal maken rekening te houden met de specifieke kenmerken van die sector.

B.15. De middelen zijn niet gegrond.

B.16. In een vierde middel verwijt de verzoekende partij in de zaak nr. 5967 het eerste bestreden decreet een onverantwoord verschil in behandeling in te voeren tussen de inrichtingen voor bejaarden die over een werkingsvergunning beschikken en waaraan een

termijn van drie jaar wordt toegekend om zich in overeenstemming te brengen met het decreet, en de inrichtingen voor bejaarden die een erkenning aanvragen na de inwerkingtreding van het decreet, en die geen dergelijke termijn genieten. Zij verwijt dus in hoofdzaak dat voor die tweede categorie van inrichtingen voor bejaarden niet in dezelfde overgangsregeling wordt voorzien.

In hun derde middel verwijten de verzoekende partijen in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, alsook de verzoekende partijen in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere en in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere de bestreden decreten nog dat de inrichtingen en instellingen waarvan de erkenning van bepaalde duur vervalft tussen 28 januari 2014 en 28 januari 2017 niet dezelfde overgangsregeling kunnen genieten.

B.17.1. Het staat in beginsel aan de decreetgever te beoordelen of een decretale wijziging moet samengaan met overgangsmaatregelen teneinde rekening te houden met de rechtmatige verwachtingen van de betrokken personen en het komt hem toe te bepalen onder welke voorwaarden en binnen welke termijnen in het voordeel van die personen van de nieuwe bepalingen zal kunnen worden afgeweken.

Inherent aan een overgangsregeling is dat een onderscheid wordt gemaakt tussen personen die betrokken zijn bij rechtstoestanden die onder het toepassingsgebied van de vroegere regeling vallen en personen die betrokken zijn bij rechtstoestanden die onder het toepassingsgebied van een nieuwe regeling vallen. Een dergelijk onderscheid houdt op zich geen schending in van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet : elke overgangsbepaling zou onmogelijk zijn, indien zou worden aangenomen dat zulke bepalingen de voormelde grondwetsbepalingen zouden schenden om de enkele reden dat zij afwijken van de toepassingsvoorwaarden van de nieuwe wetgeving.

B.17.2. Indien de decreetgever een beleidswijziging noodzakelijk acht, kan hij beslissen daaraan een onmiddellijke uitwerking te geven en in beginsel is hij niet ertoe gehouden in een overgangsregeling te voorzien. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet zijn alleen geschonden indien de overgangsregeling of de ontstentenis ervan leidt tot een verschil in behandeling dat niet redelijk kan worden verantwoord of indien op overdreven wijze afbreuk wordt gedaan aan het beginsel van het gewettigd vertrouwen. Dat is het geval wanneer afbreuk wordt gedaan aan de rechtmatige verwachtingen van een categorie van personen zonder dat een

dwingende reden van algemeen belang het ontbreken van een overgangsregeling kan verantwoord worden (zie arrest nr. 86/2015, B.4.6).

B.17.3. Te dezen is de overgangsregeling waarin de decreten voorzien voor de beoogde inrichtingen en instellingen die beschikken over een werkingsvergunning of erkenning of die een erkenning hadden aangevraagd vóór de inwerkingtreding van de decreten, verantwoord door het feit dat het onredelijk zou zijn geweest de werkingsvergunning onmiddellijk in te trekken of de erkenning niet toe te kennen aan inrichtingen of instellingen die niet konden voorzien dat een regel van gemengdheid voortaan op hun beheersorganen van toepassing zou zijn.

In tegenstelling tot de inrichtingen en instellingen die een overgangsregeling genieten, hebben de inrichtingen en instellingen die een erkenning na de inwerkingtreding van de decreten hebben aangevraagd, kennis van de nieuwe vereiste. Zij kunnen de samenstelling van hun beheersorgaan aldus aanpassen aan de regel van het 2/3-quotum alvorens hun aanvraag in te dienen, of zelfs de tijdelijke afwijking aanvragen waarin artikel 9, § 2, van het eerste bestreden decreet en artikel 3, § 2, van de twee andere bestreden decreten voorzien.

De situatie van de inrichtingen en instellingen die de verlenging aanvragen van hun vergunning of erkenning die is vervallen in de overgangperiode, verschilt daarentegen niet fundamenteel van die van vergunde inrichtingen en erkende instellingen. Aangezien de Waalse decreetgever heeft voorzien in een overgangperiode van drie jaar om een categorie van inrichtingen en instellingen in staat te stellen zich in overeenstemming te brengen met de regel van de sociale gemengdheid, had hij moeten verantwoord worden waarom dezelfde overgangsregeling niet eveneens is ingevoerd voor de inrichtingen en instellingen waarvan de erkenning vervalt in de loop van de overgangperiode. Gelet op de sanctie bestaande in de weigering van de erkenning, heeft het bekritiseerde verschil in behandeling onevenredige gevolgen.

B.18. In die mate zijn de middelen die in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, alsook in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere en in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere zijn aangevoerd, gegrond. Artikel 7, § 1, van het eerste bestreden decreet, alsook artikel 6, § 1, van de twee andere bestreden decreten dienen te worden vernietigd in

zoverre die bepalingen niet van toepassing zijn op de verlengingen van de werkingsvergunningen of erkenningen.

B.19. In het vijfde middel in de zaak nr. 5967 verwijt de verzoekende partij het eerste bestreden decreet zonder onderscheid van toepassing te zijn op de inrichtingen voor bejaarden, met inbegrip van de serviceflats, ten aanzien waarvan het opleggen van de regel van de gemengdheid in strijd zou zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 10, 11 en 16 van de richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, en inzonderheid met het beginsel van vrijheid van vestiging en met het beginsel van vrij verkeer van diensten. Zij verwijt de bestreden regel in hoofdzaak dat die niet verantwoord is door een dwingende reden van algemeen belang, hetgeen in strijd is met de vereiste van artikel 10 van de voormelde richtlijn.

B.20. Luidens artikel 4, punt 8, van de voormelde richtlijn dient onder dwingende redenen van algemeen belang te worden begrepen « redenen die als zodanig zijn erkend in de rechtspraak van het Hof van Justitie; waaronder de volgende gronden : openbare orde, openbare veiligheid, staatsveiligheid, volksgezondheid, handhaving van het financiële evenwicht van het sociaalzekerheidsstelsel, bescherming van consumenten, afnemers van diensten en werknemers, eerlijkheid van handelstransacties, fraudebestrijding, bescherming van het milieu en het stedelijk milieu, diergezondheid, intellectuele eigendom, behoud van het nationaal historisch en artistiek erfgoed en doelstellingen van het sociaal beleid en het cultuurbeleid ».

Zoals is vermeld in B.10.2 is de regel van de gemengdheid te dezen verantwoord door de kennelijke ongelijkheid die de decreetgever heeft vastgesteld in de vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarden. Zoals eveneens is vastgesteld, doet de regel, die tijdelijk is en voorziet in evaluatiemaatregelen, overigens niet op onevenredige wijze afbreuk aan de rechten van de exploitanten van de inrichtingen voor bejaarden en inzonderheid te dezen aan die van de serviceflats.

B.21. Het middel is niet gegrond.

B.22. In een tweede middel verwijten de verzoekende partijen in de samengevoegde zaken nrs. 5977 en andere, alsook de verzoekende partijen in de samengevoegde zaken nrs. 5971 en andere en in de samengevoegde zaken nrs. 5972 en andere de bestreden decreten quota op te leggen voor de leden van hetzelfde geslacht in het beheersorgaan van vennootschappen en verenigingen, zonder rekening te houden met het door de vereniging nagestreefde project, noch met de ingevoerde regeling voor de keuze van diegenen die zitting hebben in de beheersorganen, noch met de bekwaamheden en kenmerken van iedere kandidaat. De bestreden decreten zouden zonder verantwoording afbreuk doen aan de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd bij artikel 27 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 11 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.23. Artikel 27 van de Grondwet bepaalt :

« De Belgen hebben het recht van vereniging; dit recht kan niet aan enige preventieve maatregel worden onderworpen ».

Artikel 11 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« 1. Eenieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging, met inbegrip van het recht om vakverenigingen op te richten en zich bij vakverenigingen aan te sluiten voor de bescherming van zijn belangen.

2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving nodig zijn in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Dit artikel verbiedt niet, dat wettige beperkingen worden aangebracht in de uitoefening van deze rechten door leden van de gewapende macht, van de politie of van het ambtelijk apparaat van de Staat ».

B.24.1. Artikel 27 van de Grondwet erkent het recht om zich te verenigen, alsook het recht om zich niet te verenigen, en verbiedt dat recht aan preventieve maatregelen te onderwerpen.

Wanneer een verdragsbepaling die België bindt, een draagwijdte heeft die analoog is aan die van een aangevoerde grondwetsbepaling, vormen de waarborgen vervat in die verdragsbepaling een onlosmakelijk geheel met de waarborgen die in de betrokken grondwetsbepaling zijn opgenomen.

Om de draagwijdte van de vrijheid van vereniging, gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, te bepalen, dient derhalve ook rekening te worden gehouden met onder meer artikel 11 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.24.2. De bestreden decreten, die beantwoorden aan het legitiem doel om een evenwichtige vertegenwoordiging te waarborgen van mannen en vrouwen in de beheersorganen van de inrichtingen en instellingen, hebben niet tot doel, noch tot gevolg de vrijheid van vereniging te regelen van de personen tot wie ze zich richten. Bovendien belet de vrijheid van vereniging niet dat de privé-inrichtingen die nauw willen samenwerken met een publiekrechtelijke inrichting of een inrichting met een opdracht van algemeen belang, zoals te dezen de hulp aan personen en gezinnen, worden onderworpen aan werkings- en toezichtsmodaliteiten die verantwoord zijn wegens die bijzondere verhouding met de uitoefening van opdrachten van openbare dienst.

Ten slotte maken de afwijkingsmaatregelen bepaald in artikel 4, § 2, en in artikel 9, § 2, van het eerste bestreden decreet en in de artikelen 3, § 2, en 8, § 2, van de twee andere bestreden decreten het een door de decreten beoogde inrichting of instelling mogelijk een afwijking te verkrijgen wanneer zij aantoont dat de uitoefening van haar maatschappelijk doel de niet-gemengdheid impliceert of tot gevolg heeft of wanneer zij aantoont dat zij in de onmogelijkheid verkeert om zich onmiddellijk in overeenstemming te brengen met de regel van de gemengdheid, op basis van objectieve gegevens en van de bepalingen genomen om de evenwichtige deelname van mannen en vrouwen in haar beheersorgaan te vergroten.

B.25. Het middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

- vernietigt :

1) artikel 7, § 1, van het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 « tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de beheersorganen van de inrichtingen voor bejaarde personen in het Waalse Gewest »;

2) artikel 6, § 1, van het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 « tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen voor de aangelegenheden geregeld krachtens artikel 138 van de Grondwet »;

3) artikel 6, § 1, van het decreet van het Waalse Gewest van 9 januari 2014 « tot bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur van de door het Waalse Gewest erkende privé-instellingen »

in zoverre die bepalingen niet van toepassing zijn op de verlengingen van de werkingsvergunningen en erkenningen;

- verwerpt de beroepen voor het overige.

Aldus gewezen in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 22 oktober 2015.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels